

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

Van dingen, die niet zijn voorbij gegaan

1 Samuël 11, 1

Israël heeft voor het eerst een koning. En de koning komt uit Gibeal! Uit Gibeal toch niet? Kan uit Gibeal iets goeds komen? Weet heel Israël niet de vreselijke dingen die daar gebeurd zijn (zie Richt. 19)? Alsof Sodom weer uit het zout herrezen was? Een schanddaad waar men eeuwen later nog over spreekt (Hos. 9, 9 v.)? En dáár komt Israëls koning vandaan?

Vandaag zou dit voer zijn voor de pulppers. Riooljournalisten zouden gretig Sauls verleden natrekken en uitvoerig uitmeten uit wat voor goor nest hij kwam. En dan natuurlijk schamperen: 'Hoe zou deze ons verlossen.' (1 Sam. 10, 27).

De Bijbel noemt zulke mensen 'nietswaardige lieden'. Men staart zich blind op iemands verleden en verwacht daarom niets voor de toekomst. En men heeft geen oog voor de vernieuwende kracht van God. Moet je dan altijd maar zwijgen over iemands verleden? Alles in de doofpot stoppen? Laten we eens zien hoe verrassend God zulke zaken oplost. God loopt allerm minst om het verleden heen. Hij roept Israëls eerste koning uitgerekend uit Gibeal. God zegt niet: Stil mensen! Laten we over Gibeal er het zwijgen maar toe doen. Nooit roeren in een beerput! Nee, Hij vestigt er juist nadrukkelijk de aandacht op. Door de koningskeuze herleeft ongetwijfeld heel dat kwalijk riekende verleden. Maar wat er destijds in Gibeal gebeurde, is maar één kant van de zaak! De andere kant is nl. het antwoord, dat de rest van Israël toen gaf. Nu, dat was ook allemaal zo fraai niet. Ja, men sprak er allergeve schande van. Dat zoiets in Israël gebeurde! Daar moest iets aan gedaan worden. Israël voelde zich geroepen om tucht uit te oefenen over die zondige leden van het verbondsvolk (Richt. 20).

DOOR J. C. SCHAEFFER EMMELOORD

Prachtig toch? Is de handhaving van de tucht niet één van de kenmerken van de ware kerk? En is verslappening van de tucht niet altijd een bedenkelijk teken? Ja, maar het komt er wel op aan hoe er tucht geoefend wordt. Gebeurt het vol bewogenheid en uit liefde tot de zondaar? In het besef, dat zij die tucht oefenen zelf ook tot het doen van dergelijke zonden geneigd zijn en door Gods genade daarvan teruggehouden moeten worden? Of gebeurt het met een hoogmoedige houding, liefdeloos, onbarmhartig, zelfvoldaan en met de gedachte: Zo, die smet hebben we van de gemeente verwijderd. Dát kankergezweel is weggesneden!?

Als u Richt. 20 en 21 doorleest, dan ziet u hoe Israël de laatste houding heeft aangenomen. Er is sprake van doldwaze besluiten en overijldde handelingen en een steeds verder doorhollen op een weg, waarvan terugkeer zonder gezichtsverlies op den

duur niet meer mogelijk was. Heel Israël valt over Gibeal heen. Alleen Benjamin verdedigt - ook onwils - de stamgenoten uit Gibeal door dik en dun.

Aanvankelijk weten de Benjaminieten zich aardig staande te houden. Maar Israëls tucht-oefening wordt zo'n tomeloze wraakoefening, dat ten langen leste de stam van Benjamin dreigt te worden uitgeroeid. Mede doordat men bij hoog en bij laag gezworen had, dat geen Israëliet ooit nog zijn dochter aan een Benjaminiet zou uithuwelijken. Met een bekering van Benjamin werd kennelijk geen rekening gehouden.

En dan plotseling de terugslag: Krokodillentranen in Bethel (Richt. 21, 2). Het nationale gevoel is geschokt. Eén van de twaalf dreigt uit te sterven. Wat nu? En men blijft oplossingen zoeken buiten God om. Daarvan wordt o.a. Jabes het slachtoffer. Om één of andere reden heeft deze stad geen soldaten geleverd voor de veldtocht tegen Gibeal. En alsof Jabes zich tegen een heilig gebod van God zelf verzet had, wordt met zijn inwoners op de meest radikale manier afgerekend. Alleen een aantal jonge vrouwen, kinderen nog, wordt aan de Benjaminieten gegeven. (Richt. 21, 6-12)

Een uiterst weerzinwekkende en zwarte bladzij uit de geschiedenis van het volk van God. Doodzwijgen maar! Niet meer op terugkomen!

Maar zoals ik al zei, God maakt deze geschiedenis weer levend. Hij vestigt eerst nadrukkelijk de aandacht op Gibeal door juist uit deze stad de koning te roepen. En dat is amper gebeurd of Jabes wordt aangevallen. Nahas, de koning van Ammon, wil met deze stad zijn wrede spel spelen. Maar gaat zoiets ooit buiten de HEERE om? God rakelt in de gebeurtenissen rondom Gibeal en Jabes het verleden weer op: de schanddaad van Gibeal en de dwaze reactie van Israël waaraan Jabes ten offer was gevallen. Een sprekend voorbeeld van het

Inhoud

- 297 Ds J. C. Schaeffer,
Van dingen, die niet zijn
voorbij gegaan
- 298 Ds H. J. van der Kwast,
Op de synode van de
Christ. Gereformeerde
Kerken
- 299 T. Hoekstra,
De dichter Revis (4)
(Ex Libris)
- 300 Dr L. van Klinken,
Normatieve vanzelfspre-
kendheid (2 - slot)
- 301 D. W. L. Milo,
Buitenlucht
- 302 Drs P. J. van Kampen,
De opening van de
Stormvloedkering

feit, dat in die tijd ieder deed wat goed was in eigen ogen en er geen eenheid was in de dienst van de HEERE.

Juist dat gebrek aan geestelijke eenheid was typerend. En dat maakt het volk van God ook weerloos tegenover zijn vijanden. Wat moeten die in hun vuistje gelachen hebben toen dat volk, dat aanvankelijk zo'n enorme bedreiging vormde, bezig was elkaar uit te moorden. En van lieverlee wordt Israël de speelbal der heidenen. Waar haalt het volk van God de innerlijke kracht vandaan om staande te blijven?

Op de synode van de Christ. Gereformeerde Kerken

Onze kerken ontvingen een uitnodiging om acte de présence te geven op de synode van de Chr. Geref. Kerken, die in Den Haag gehouden wordt. Op woensdag 17 september kwam daar het rapport van de deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in bespreking.

Namens onze deputaten voor samenspreking zijn ds J. C. Schaeffer en ondergetekende naar de hofstad getogen om de discussie en besluitvorming bij te wonen.

Nu mij verzocht is deze maand de kolommen kerkelijk leven te verzorgen, benut ik de gelegenheid om één en ander te verhalen over onze ervaringen ter synode.

Werd onze landelijke vergadering geleid door dr J. Meulink, een vooraanstaand man bij de Evangelische Omroep, de synode van onze zusterkerken werd geleid door ds J. H. Velema bekend als voorzitter van de E.O. Zo bleven we wat in de „familie”.

Met de hem eigen energie en ervaring leidde ds Velema de vergadering met een enigszins straffe hand en een strak tijdschema.

Bij een vergelijking met onze landelijke vergaderingen, waar het wel eens wat losjes en te gemoedelijk toegaat, trof ons in Den Haag de ernst bij de broeders; we waren op een plechtige synode.

Ik kan me voorstellen dat een ambtsdrager uit onze kerken, die voor het eerst een kerkelijke vergadering van de Chr. Geref. broeders bijwoont, zich wat vreemd voelt; hier valt over en weer iets te leren.

Gastvrij werden we ontvangen en toen na de maaltijd „onze zaak” aan de orde kwam werd ons verzocht aan de moderamentafel plaats te nemen.

Het is op onze landelijke vergadering gewoonte dat de afgevaardigde van de Chr. Geref. Kerken het woord krijgt na de discussie en besluitvorming en daar iets over kan zeggen.

Van het vorige bezoek (in Rotterdam, 1983) herinnerde ik me dat op de Chr. Geref. synode de gasten het woord krijgen vóór de discussie. In overleg met goede vrienden in deze kring had ik mij daarom beraaden op een toepasselijk woord dat naar de Spreukendichter ons leert is als gouden appels op zilveren schalen.

Immers, zonder van een impasse te spreken, moeten we onder de ogen zien dat er na zoveel jaren van contact en samenspreking weinig vorderingen zijn gemaakt op de weg naar de eenheid.

Het gaat er op lijken dat de behandeling van deze zaak een „vast nummer” wordt met bekende punten als: de prediking,

DOOR H. J. VAN DER KWAST HEERDE

de toeëigening van het heil, het kerkelijk accoord enz.

De vraag gaat zich opdringen of er binnen de Chr. Geref. en Ned. Geref. Kerken nog wordt geloofd in de zaak, die met enthousiasme is begonnen. Niemand durft „tegen” te zijn, wanneer het om de eenheid van Christus' kerk gaat, maar wat leeft er in de harten en is men bereid over en weer een offer te brengen voor de zaak die de Koning van de kerk zo nauw aan het hart ligt. (Joh. 17) Het leek mij daarom goed om in mijn toespraak tot de vergadering eerst een paar positieve dingen te memoreren.

Zo bracht ik in herinnering dat onze kerken sedert januari 1985 in correspondentie staan met die Geref. Kerken in Zuid Afrika.

Onze lezers weten dat hier één en ander aan voorafging, maar het resultaat was dat we a.h.w. in één verband met deze kerken leven.

Eén van de hoogleraren uit Potchefstroom riep mij destijds toe: „Nu ben je ook binnen verband, bij ons”.

Gezien het feit dat de Chr. Geref. Kerken op dezelfde wijze samenleven met de kerken in Z. Afrika, zijn we daar in één kerkverband en zo doet zich het merkwaardige feit voor dat we in Zuid Afrika onze „apartheid” zijn kwijt geraakt.

Ook t.a.v. de Geref. Oecumenische Synode trokken de kerken samen op zodat het over de

landsgrenzen wel goed gaat.

Maar wat buiten Nederland mogelijk is ligt hier dikwijls niet binnen bereik.

Uit de rapporten van onze deputaten valt op te maken dat ze wat moedeloos zijn geworden, omdat er steeds weer over dezelfde zaken moest worden gesproken.

Ik herinnerde de vergadering aan een opmerking van Prof. Dr W. van 't Spijker op de vorige synode dat de besprekingen moeten staan in het geheel van het zoeken van eenheid onder alle gereformeerde belijders in ons land.

Met hem en vele anderen, zouden we graag meemaken dat er in de verdeeldheid en verwarring onder de gereformeerde gezindte zich een weg gaat aftekenen naar verenigde gereformeerde kerken in één verband. We moeten echter onder de ogen zien dat een zo belangrijke groep als de Geref. Bond in de Ned. Herv. Kerk op een wel haast kerkistische wijze zich bindt aan de Vaderlandse Kerk en - zij het met tegenzin - samen op weg is met de Geref. Kerken (syn.).

De voorwaarden die van Vrijgemaakte zijde gesteld worden bieden evenmin perspectief, zodat er thans geen uitzicht is op een nieuw begin dat we zo gaarne zouden maken.

Wat rest ons nu?

Laten we bij het samen op weg van de Chr. en Ned. Geref. Kerken die éne gereformeerde kerk blijven nastreven, dan zullen niet zo belangrijke zaken niet overbelicht worden, zoals nu herhaaldelijk gebeurt. In die éne gereformeerde kerk moet toch ruimte zijn voor beide kerken met hun eigen geschiedenis en traditie.

In de Ned. Geref. Kerken wordt in de prediking nadruk gelegd op Gods daden in de verlossing van zijn volk, waarbij Hij Zijn beloften vervult.

Door die prediking wil de Heilige Geest het geloof werken in de harten zodat Gods kinderen leven bij zijn beloften en geboden en daarin smaken de verborgen omgang met de Here.

Dankbaar zijn we voor het werk van mannen als K. Schilder, S. G. de Graaf, A. Janse, B. Holwerda, C. Veenhof e.a.

Van onze Chr. Geref. broeders mogen we verwachten dat zij dit aanvaarden, zoals wij er oog voor moeten hebben dat in hun

Redactie

Ir. A. Biersteker
T. Hockstra
Drs. H. de Jong
Drs. P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. K. Muller
Ds. E. R. Postma

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen,
tel. 05130-20476

Kerknieuws / Uit breder kring:

M. J. F. van der Wal,
Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist,
tel. 03404-61525

kringen veel invloeden uit de nadere reformatie zijn en men onze prediking wel eens te schraal, te verstandelijk vindt. Aan het slot heb ik de broeders veel wijsheid en zachtmoedigheid toegewenst. De synode staat voor moeilijke beslissingen vanwege allerlei spanningen in de kerken.

Die moeite komen niet voort uit de samenwerking met onze kerken; de predikanten die de Chr. Geref. Kerken hebben verlaten hebben zich niet gevoegd bij onze kerken.

In een „bevindelijk” woord van een man, die twee kerkscheuringen heeft meegemaakt en de verwoesting daaraan verbonden, heb ik de wens uitgesproken dat de Heilige Geest aan de broeders en zusters mag geven de waarheid en de eenheid te bewaren.

Die eenheid is te vinden aan de voeten van onze Heiland Jezus Christus.

Tot zover een vrije weergave van de toespraak ter synode; een volgend keer over de behandeling van „onze zaak”.

EX LIBRIS

De dichter Revius (4)

DOOR T. HOEKSTRA - ZWOLLE

Het laatste artikel over Revius vond u in Opbouw van 1 augustus en zoals ik beloofd had, nemen we de draad weer op, nu de vakantie voorbij is. Ook in de volgende artikeltjes hoop ik Revius wat dichters bij de lezers van nu te brengen, vooral door uit zijn werk te citeren en het zo mogelijk te plaatsen in de tijd waarin hij leefde. Revius is nog steeds onze aandacht waard.

Revius was voluit een man van zijn tijd. Hij voelde zich nauw betrokken bij de worsteling om de vrijheid, de strijd die zijn vaderland tegen Spanje voerde en die hij zag als een strijd voor de kerk. Spanje en Rome, dat kwam voor hem zo ongeveer op hetzelfde neer. En als binnen de kerk strijd ontbrandde, bleef hij ook niet afzijdig. Dat heeft zijn Remonstrantse collega in Deventer maar al te zeer ondervonden: Revius rustte niet vóór de ander gedwongen werd Deventer te verlaten. Ja, die strijd binnen de kerk ging ook toen al ten koste van personen. Maar ook op het terrein van de letterkunde wist Revius wat er te koop was. Ook hij was diep onder de indruk van de kracht en schoonheid van de klassieke cultuur. Hij bewonderde die, hij volgde die na, maar hij bleef kritisch. U hebt dat kunnen lezen in zijn gedicht „Heidens Houwelijck”. Het is trouwens niet uitsluitend een calvinistische houding, want eigenlijk gaat Vondel op dezelfde manier te werk, als hij bij voorbeeld in de Gijsbrecht van Amstel de klassieke noodlots-gedachte plaats laat maken voor de overtuiging dat God alles bestuurt en dat de mens zich bij Gods ondoorgrondelijke leiding neer moet leggen. Dat is de zg. „aemulatio”, het streven de klassieken te overtreffen door het christelijke karakter van de inhoud. Ja, Revius een man van zijn tijd en niet zo uitgesproken calvinistisch als dikwijls wordt gezegd. Wat denkt u van het volgende:

Maria

*Gezegend is de maagd, de kroon van alle maagden,
De tempel van Gods Zoon en wezenlijke kracht,
De schone dageraad waardoor ons nu toe-lacht
De Zonne daar zo dik de Vaderen naar vraagden.
Gelukkig, meer als die die ooit de Heer behaagden,
De zuster van haar kind, de dochter van haar dracht,
De bruid van Die zij zelf ter wereld heeft gebracht
In Wiens ontvangst beid' aard en hemel waagden.
Welzalig zijn voorwaar haar ongeraakte borsten
Waarnaar de Bronne zelf des levens plag te dorsten.
Welzalig is de schoot waarin Hij heeft gerust.
Maar zalig boven al zijn zulken die haar leven
(Gelijk Maria deed) tot zijnen dienst begeven
En hebben in zijn woord haar hartelijke lust.*

(Toelichting: Maria was de „tempel” waarin Gods Zoon en Gods wezenlijke kracht gewoond hebben, zie Lukas 1:35. De Messias is de „zonne der Gerechtigheid”. Het woord „dik” = dikwijls. „Waagden” = bewogen, beëfden.)

Deze lofzang op Maria is toch niet iets wat wij van een „doorge-winterde calvinist” verwachten. Nee, het is katholiek, maar dan in de ruime zin des woords, het is algemeen christelijk. De beelden zijn ook beslist niet nieuw, ze zijn al bij oude christelijke schrijvers aan te treffen. Ze zullen ons niet meer zo aanspreken; het maakt op ons een gezochte indruk, het komt ons wat kunstmatig voor, als we lezen dat Maria de zuster van haar eigen Zoon was, de dochter van eigen kind, en zelfs de bruid van die eigen Zoon. Maar, zoals gezegd, het waren uitdrukkingen die Revius al in werken van eeuwen daarvoor had aangetroffen en waarmee hij vertrouwd was.

Het volgende staat nog verder van ons af, de beeldspraak in het gedicht dat ik nu overneem, staat mij zelfs tegen, maar het is voor

veel lezers misschien toch wel interessant eens kennis te nemen van iets dat driehonderd jaar geleden kennelijk wel gewaardeerd werd. Het gaat over de besnijdenis van Jezus en Revius betreft daarbij Mattheüs 16:2-3: Bij het vallen van de avond zegt gij: Goed weder, want de lucht ziet rood. En 's morgens: Vandaag ruw weder, want de lucht ziet somber rood.

Besnijding

*Wanneer de zon het vroege licht
Komt uit de blauwe baren (golven van de zee)
Openbaren,
Indien de nevels ros en dicht
Die samen opwaarts varen
Hem ontklaren, (hem, de zon, verdonkeren)
Zo wacht u op de avond laat (wees op uw hoede)
Die zeewaarts of te velde gaat
Eer 't onweer komt aanzwaaien,
't Wil regenen, 't wil draaien
Ende waaien.*

*O grote Zon, uit 's Vaders schoot
Die ons ter rechte tijden
Kwaamt verblijden,
Uw opgang was van bloede rood
Toen Gij het zwaar besnijden
Wildet lijden:
Dit was een voorbo van de vloed (vloed = het stromen)
En 't storten van uw dierbaar bloed
Dat Gij met zure vlagen (met hevige pijnen)
Op 't einde van uw dagen
Zoudet dragen.*

*Wanneer de Zon de rode zoom
Der diep gewelfde zalen (= de horizon)
Komt te malen, (= gaat kleuren)
Schikt hij hem in de stille stroom (maakt hij zich klaar om...)
Met rozen-rode stralen
Neer te dalen,
Zo wacht een schone dageraad
Die zeewaarts of te velde gaat,
Waardoor zeer schiedelijken (snel)
De duisterheid moet strijken (verdwijnen)
Ende wijken.*

*Hoe rood was Uwe ondergank
O Jesu, als U 't leven
Wou begeven!
Uw open borst, Uw leden krank
Men zag van bloede kleven
Ende beven.
Maar door Uw goddelijk geklag
Moest ons de liefelijke dag
Van Gods genade schijnen.
Ons smarten al verdwijnen
Door Uw pijnen.*

Zo'n gedicht past helemaal in het literaire klimaat van die tijd, het is barok; zaken die op het eerste gezicht niets met elkaar te maken hebben, worden met elkaar verbonden en dat is een kenmerk van een internationale stroming. Die stroming wordt wel onderscheiden van de meer algemene barok door de term: metafysische poëzie. Zo zien we weer dat Revius echt een man van zijn tijd was; hij was niet alleen volop Renaissancist, hij beheerste ook de mid-delen die nodig waren om te passen in de moderne varianten van die moderne stroming en hij oriënteerde zich daarbij niet alleen op schrijvers uit de oudheid en uit zijn eigen land, hij was ook op de hoogte van wat er buiten de grenzen van de lage landen werd geschreven.

Een volgende keer gaan we verder, ik hoop dat het u nog niet verveelt!

Normatieve vanzelfsprekendheid (2 - slot)

Volgens mij geeft Veling precies de kern aan waar het in de art. 27 t/m 29 NGB om gaat. In deze artikelen wordt **normatief** uitgegaan van de ware kerk tegenover de valse kerk. **Vanzelfsprekend is er normatief maar één ware kerk, maar de NGB belijdt nergens, dat de praktijk van de kerkelijke verdeeldheid, niet een andere kan zijn; dat bij elke kerkelijke afscheiding of breuk er een ware en een valse kerk tevoorschijn komt. Dit laatste leiden vrijgemaakten af uit de artikelen 27 t/m 29, maar het volgt er niet zonder meer uit.** En daarmee is naar mijn mening door het standpunt heengeprikt, dat een (groot) aantal vrijgemaakten altijd heeft ingenomen dan wel nog inneemt, dat er maar één ware kerk is en dat eenwording of samenwerking met andere christenen in één en dezelfde christelijke organisatie bij de huidige kerkelijke verdeeldheid om redenen aan deze belijdenisartikelen ontleend niet mogelijk zou zijn.

De artikelen 27 t/m 29 zijn van groot belang voor ons kerkelijk leven, dat is zeker, en wel omdat het in het kort de richtlijnen (de voorwaarden) aangeeft, die voor elke kerk, elke gemeente gelden wil deze aanspraak maken op de naam ware kerk of gemeente des Heren. Elke gemeente, elke kerk dient de drie voorwaarden - de zuivere prediking van het Evangelie, de zuivere bediening van de sacramenten en van de kerkelijke tucht, dit laatste om de zonden te straffen - in artikel 29 genoemd serieus te nemen wil deze werkelijk oecumenisch bezig zijn en blijven. Natuurlijk moeten deze voorwaarden aan de kerkelijke gemeente gesteld worden; deze worden elke kerk, elke gemeente **normatief** voorgehouden om naar te leven. Alleen via deze weg (het serieus nemen door allen van de artikelen 27 t/m 29 NGB dus) wordt de kerkelijke eenheid gediend, aldus het standpunt, dat bij voorbeeld prof. K. Schilder altijd heeft ingenomen en naar mijn mening nog steeds terecht. Kerken, die elkaar geen valse kerk noemen, dienen met elkaar contact te zoeken en de kerkelijke eenheid ook in concrete, organisatorische vorm na te streven.

De artikelen 27 t/m 29 hebben het over de normativiteit van het kerk-zijn en niet over de feitelijkheid ervan (het gemeente-zijn). Ook niet over het feit van de kerkelijke verdeeldheid en wat de consequenties daarvan precies zijn. De ware kerk zoals gedefinieerd in art. 29 is natuurlijk licht te onderscheiden van de valse kerk; ook dat volgt uit de aard van

**DOOR
L. VAN KLINKEN
HAARLEM**

de omschrijving van één en ander.

De artikelen 27 t/m 29 bevatten dus geen andere richtlijnen voor elke kerk of elke gemeente dan de genoemde voorwaarden of eisen om werkelijk gemeente van Christus te zijn. En alzo te streven naar kerkelijke eenheid, want die weg ligt open, indien elke kerk, elke gemeente zich daaraan houdt, daarnaast streeft.

Maar de praktijk is gecompliceerd en weerbarstig; in elk kerkelijk of religieus conflict spreekt ook de Satan een danig woordje mee en heeft menigmaal beide partijen in zijn greep. Men heeft in elke kerkelijke afscheiding of breuk te maken met de artikelen 27 t/m 29 NGB, maar het is beslist niet zo dat er in dergelijke gevallen na de afscheiding of breuk altijd een ware en een valse kerk tevoorschijn komt.

En wat zegt de opgebroken avondmaalstafel in de Vrijgemaakte Gereformeerde Kerk met betrekking tot de Nederlandse Gereformeerden? Zijn hier de Vrijgemaakten fout of de afgescheidenen (beter degenen, die achtergelaten werden dan wel werden uitgestoten), de Nederlands Gereformeerden? Zeggen de Nederlands Gereformeerden van de Vrijgemaakte Gereformeerde Kerken, dat deze na de breuk valse kerken zijn geworden? En zeggen de Vrijgemaakten, dat de Nederlands Gereformeerde Kerken valse kerken

zijn? Geen van deze kerken zegt dat van de ander.

Dat vindt zijn oorzaak hierin, dat, wil men een kerk valse kerk noemen, er meer aan de hand moet zijn dan een aantal verschillen van inzicht rond de uitleg en de betekenis van de artikelen 27 t/m 29 NGB. Een kerk wordt ook geen valse kerk, wanneer deze één of meerdere dubieuze of onbijbelse opvattingen niet of niet voldoende bestrijdt. Want dan zou er geen enkele ware kerk in de wereld bestaan.

Er moet met de drie genoemde voorwaarden - met de zuivere prediking van het Evangelie en/of de zuivere bediening van de sacramenten en/of de kerkelijke tucht - het één en ander aan de hand zijn wil men de vraag kunnen beantwoorden of een kerk valse kerk is geworden. De NGB spreekt zich nergens in concreto uit wanneer een kerk dat is geworden. Deze belijdt alleen, dat de ware kerk aan een aantal voorwaarden moet voldoen en dat de valse kerk aan die voorwaarden niet voldoet. In de praktijk is het een kwestie van taxatie van het conflict, van de achtergronden daarvan en van de gebeurtenissen, die zich in de kerkelijke strijd hebben afgespeeld op grond waarvan gelovigen tot de conclusie komen dat „hun” kerk geen ware kerk meer is. Meestal worden ze uit „hun” kerk gestoten, naar de kerkgeschiedenis leert en dat is dan voor hen het meest duidelijke signaal. Ze kunnen dan ook niet veel anders doen dan een „eigen” kerk beginnen; ze hebben in dat geval ook de taak, de opdracht deze te „stichten” willen ze naar Gods Woord blijven leven. Zelfs dan is het de vraag of de kerk, die gelovigen dit aandoet dan meteen valse kerk wordt en dat voortaan ook altijd zal blijven. Dat is in de praktijk, in het ons bekende verleden (in ons land) doorgaans wel het geval geweest, maar ook dit verloopt niet automatisch.

Mag er met betrekking tot de drie genoemde voorwaarden geen enkele afwijking zijn in de (ware) kerk? Wanneer in een kerk de prediking ietwat onzuiver is is de kerk dan meteen valse kerk geworden? Idem dito met de twee andere voorwaarden. Niemand gelooft dat toch. Er moet dus wel het één en ander volledig fout zitten wil de kerk valse kerk worden zijn. En dat blijft (nogmaals) een kwestie van taxatie; daaraan is naar mijn mening niet te ontkomen. Bovendien; is het altijd zo eenvoudig om aan te geven wanneer de prediking onzuiver is?

Het onderscheid ware/valse kerk is van belang voor de normering van het eigen kerkelijk leven, maar het is zeer de vraag of het te gebruiken is in een kerkelijk conflict, waar het op een afscheiding of breuk uitloopt anders dan de art. 27 t/m 29 NGB het doen, namelijk het zich bewust zijn, dat de ware kerk aan drie voorwaarden voldoet en dat „onze” kerk daaraan ook moet voldoen en dat de valse kerk aan deze voorwaarden niet voldoet. En natuurlijk dient men zich niet bij de valse, maar bij de ware kerk te voegen.

Naar uit de genoemde artikelen van Trimp en Veling te concluderen zou zijn begint in de vrijgemaakte kring meer begrip te komen voor het standpunt, dat met andere christenen wel samen te werken is en dat dit ook geboden is. Nu werken vrijgemaakten al sinds jaren samen met andere christenen, bij voorbeeld in het kader van de EO en de Evangelische Hogeschool. Maar in een toch wel specifieke vrijgemaakte organisatie als het GPV ligt dit minder duidelijk. Sommige niet-vrijgemaakten worden als lid wel geaccepteerd, maar dergelijke leden behoren tot de uitzonderingen en hebben ook niet zonder meer toegang tot alle bestuursfuncties, althans daarop komt de praktijk neer. De grondslag van het GPV is de Bijbel en de drie formulieren van enigheid. Ten aanzien van de artikelen 27 t/m 29 NGB gaat men er in het GPV vanuit, dat de vrijgemaakte kerken de ware kerken in Nederland zijn.

Over andere kerken laat men zich in het GPV niet uit. Christelijk Gereformeerden worden vlot als lid van het GPV geaccepteerd, maar met Nederlands Gereformeerden heeft men in het GPV enige moeite, al zal men deze hier en daar in den lande ook wel als lid van een GPV-kiesvereniging hebben geaccepteerd. Het GPV is in feite een kerkelijk gesloten partij. Op grond van wat ik in het voorgaande heb doorgegeven van Trimp en Veling en ook op grond van hetgeen ikzelf in het voorgaande inzake uitleg en betekenis van de artikelen 27 t/m 29 NGB naar voren heb gebracht, zou ik het GPV in overweging willen geven alle gelovigen als lid te accepteren, die zich op de grondslag van de drie formulieren van enigheid willen stellen, op de grondslag dus van het GPV, ongeacht hun kerklidmaatschap. Het gaat naar mijn mening niet aan gelovigen, die inzake de uitleg en de betekenis van de artikelen 27 t/m 29 een andere opvatting hebben dan in de vrijgemaakte

kerken gangbaar is dan wel door velen aldaar wordt gehuldigd en dientengevolge lid zijn van een andere kerk dan een vrijgemaakte kerk, niet meer als gereformeerden te beschouwen. De grondslag van de drie formulieren is de garantie, dat men niet allerlei ongereformeerde gelovigen binnenhaalt. Gelovigen, die niet gereformeerd zijn of willen zijn vinden de drie formulieren van enigheid een barrière voor toetreding; dat is mij in de discussies rond de grondslag in de RPF wel gebleken.

Ik heb destijds in de RPF voorgesteld ook de drie formulieren van enigheid als grondslag van deze politieke federatie te nemen. Naar aanleiding van een mijnerzijds daartoe strekkend verzoek aan het federatiebestuur is in 1979 een grondslagcommissie in de RPF ingesteld, die pas jaren later (in 1985) met haar definitieve rapport kwam.

Men heeft niet tot aanneming van de drie formulieren van enigheid als grondslag van de RPF kunnen besluiten met als gevolg, dat het reformatorisch karakter van deze politieke partij niet duidelijk uit de verf komt. Men heeft in de RPF de zogenaamde evangelischen niet van zich willen verwijderen, maar nu heeft men door het min of meer evangelisch karakter van deze politieke partij vele reformatorische christenen van zich verwijderd.

Er is in ons land naar mijn mening plaats en behoefte aan een christelijke politieke partij naast het CDA. Het GPV zou de politiek in ons land een dienst bewijzen wanneer zij haar poorten openzet voor alle Gereformeerden in ons land. Dat zijn er namelijk nog heel wat.

De versnippering binnen „klein rechts” is niet nodig en niet gewenst.

lachen! Kom je ooit deze kant uit, laat het me weten.”

—☆—

En als u nu, waarde lezer, lieve lezeres, van mening bent dat u met mijn particuliere correspondentie niets te maken hebt, dan geef ik u nog meer gelijk dan u lief is. Maar u wilt me toch niet verbieden, als ik u - ongevraagd, ongeweigerd - deelgenoot maak van dit overzeese contactjen? Ik ruik aan zo'n brief namelijk kopij.

Want het is juist dat afstand-nemen, dat een mens zo goed doet. In elke vakantie neemt u toch ook afstand: tot uw werk, uw collega's, uw kerk, uw dagblad? En u ziet na dato uzelf met andere ogen, uw omgeving in een andere waarde en, als het goed is, u ziet uw dagelijks werk weer fris als een „godelijk beroep”, zoals het oude huwelijksformulier zei. Men vertelt dat vrijgemaakte Nederlanders, die een Christelijke Gereformeerde Kerk zouden voorbijlopen, in Oostenrijk, Zwitserland, Duitsland, Italië en Frankrijk zich zingend en biddend voegen bij de zeer gemengde samenkomsten, waar Gods naam maar beleden wordt. En zou het hun niet goed doen, die kerkelijke buitenlucht?

Dat doet me denken aan wijlen ds G. Visse. Toen die aan zijn in-tree-preek te Haren zou beginnen, in een overvolle kerk, ging de koster met een lange stok een paar ramen openzetten. En ds Visse, allermint uit het veld geslagen door deze attractieve concurrentie, zei blijmoedig het goede woord, op zijn pas gesproken: „dàt is een goede zaak! Laat er maar een frisse wind door de kerk waaien!”

Nu, mij heeft het altijd goed gedaan, die kerkelijke buitenlucht. Ik zou u nog in details kunnen tekenen mijn ontroering in een Zuid-Frans kerkje, 25 jaar geleden; waar een blanke en een zwarte marine-officier van een Amerikaans smaldeel hun wapens aflegden op het psalmboekentafeltje en broederlijk naast elkaar stonden te bidden en te zingen. Ik dacht toen: als jullie dat ook in Amerika eens konden doen: kinderen van één Vader, die elkaar en Hem de hand reiken. Maar dat was in de tijd vóór ds Martin Luther King zou worden doodgeschoten; de tijd waarin Amerika zijn zwarten nog niet meetelde.

—☆—

Die kritische instelling tegenover wat niet ons eigen kerkelijk klimaat is! Dat emigreren (om wat voor stoffelijke of andere reden ook) met het vooropgezette plan: in den vreemde een vrijgemaakte kerk te gaan stichten! En als men in den vreemde (je kunt immers nooit weten) ware christenen

mocht ontmoeten... dan zouden die dit moeten bewijzen door zich bij de ware kerk te voegen. Weer denken we aan ds G. Visse - hoe kan de nagedachtenis van een rechtvaardige tot zegen zijn. Toen we hem 15 jaar geleden vertelden dat we in Dalmally zouden gaan wonen zo haast men zulks hebben kon vroeg hij zonder een spier te vertrekken: „gaan jullie om de kerk te stichten?” - Nee, was ons antwoord, om bij de kerk te kunnen blijven...

Dat antwoord hield meer in dan we op dat ogenblik konden doorzien. Want toen we, tien jaar geleden, eindelijk verhuisden kwamen de praeses en de scriba op de laatste avond afscheid nemen in ons lege huis. Met de vraag namens de kerkeraad of we niet lid wilden blijven van de kerk van Nunspeet! We hadden op dat moment nog geen beslissing genomen, hadden nog niet om een attestatie verzocht, waren van plan het kerkelijk leven hier nader te bezien en daarna te handelen naar bevind van zaken. Nu deze vraag echter kwam, was er voor ons geen reden om neen te zeggen; en Dalmally aanvaardde ons prompt als gastleden. Wel „in vollen rechte”, maar die term is niet te vertalen.

Zo zijn we hier gelukkig met een goede Woordbediening (natuurlijk niet zo goed als in Nunspeet) - en heerlijke kerkzang (veel beter dan in Nunspeet). En met veel vrienden, die erg weinig Schriftkennis hebben maar die de christelijke deugden ijverig betrachten: mededeelzaamheid vergevingsgezindheid, gastvrijheid, naastenliefde en innerlijk zout. En nooit ofte nimmer hoor je hier iets van bezwaarschriften, ketterij of kerkelijke kwesties, of buitenverbandzettungen en dergelijke grove zonden. Ook geen open brieven - of het moesten die van Paulus en Jacobus zijn.

Het is verrukkelijk om zo nu en dan weer eens een doorwrochte gereformeerde preek in Nunspeet aan te horen (dit is een verrukking, die tranen zou kosten, wanneer ons vaderland zo iets zou toestaan) en het is een verrukking, weer in kleinen getale in ons bloedeigen dorpskerkje van Dalmally te verkeren.

Trouwens wat voor zin heeft het, onze lezers te tracteren op onze kritiek? Er is veel wat niet deugt in Schotland, zij het misschien minder dan in Nederland. Maar een mens heeft zijn handen vol om zichzelf te bekeren; hij kan niet de hele wereld op zijn schouders nemen.

—☆—

Vooruit, laat me een kleinigheid vertellen. Onze kerk ging om elf uur aan, sinds mensenheugenis;

Buitenlucht

„Dear Mr Milo”, schreef een Amerikaans predikant deze maand, „dit is alleen een bedankbriefje vanwege je nimmer eindigende reeksen in 'Opbouw', artikelen die je lezers „delight and charm” *).

„In mijn vakanties probeer ik mijn lectuur bij te werken. Ik zit nu bij je artikel over een kerstviering in Schotland: hoe jij met je orgeltje verstopt zat tussen de kerstversiering, en hoe een vrijgemaakte ouderling (in Nederland) op de kanseltreden van een overvolle synodale kerk werd aangetroffen, kerstliederen zingend, terwijl hij bij zijn vrouw in bed had behoren te liggen. Machtig! Ik heb daar lang om moeten grinniken en vraag me af, hoe je zoiets in een serieus blad als 'Opbouw' kunt plaatsen. Maar wel goed.

„Van het begin af krijg ik 'Opbouw' maar heb te weinig tijd om het elke week te lezen. Wat mij zo boeit is dat jij - geboren en getogen in Nederland en zo zeer betrokken geweest bij alle kerkelijke zaken - dit alles terzijde hebt kunnen schuiven om te verhuizen naar een land, dat historisch, traditioneel en kerkelijk zo geheel anders is, terwijl je je daar blijkbaar geheel bij hebt aangepast.

„Mijn ouders kwamen als immigranten naar Grand Rapids, Michigan. Zij, zowel als mijn grootouders, waren bijzonder kritisch tegenover de Amerikaanse levensstijl - van bovengrondse telefoonlijnen en overdreven advertenties

DOOR D. W. L. MILO DALMALLY

af tot het bijgeloof van de Amerikaanse religie toe. Ze verwierpen de meeste christelijke gebruiken hier met dodelijke ernst. En daarom: wat mij boeit in je overgang naar Schotland is, dat je zo positief staat tegenover je omgeving, en betrekkelijk weinig kritisch tegenover de Schotse kerkelijke stijl. Of lijkt dat maar zo?

„Weet je nog dat ik eens een zondag bij jullie in Nunspeet doorbracht, met prof. B. Holwerda (1950) die bij jullie preekte? Ik was toen student. Een fijne herinnering heb ik aan die twee jaren studie in Nederland. Wat een zegen!

„Veel van de onderwerpen die Nederland vandaag beroeren - de vrouw in het ambt, cultureel relativisme e.d. - hebben ook ons hier te pakken. De Chr. Reformed Church zal eerlang een nieuw Psalter en Liedboek uitgeven en als je wilt stuur ik je een exemplaar.

„Nu, de beste wensen van een Amerikaans lezer en laat ze glim-

*) zulke werkwoorden durf ik niet te vertalen.

want om 10 uur gaat onze dominé voor in het dorpje Loch Awe. De afstand is 7 minuten rijden, die een predikant van dat krappe uurtje moest afnemen. Als regel kwam hij dus 3-5 minuten te laat in de kerk.

Zijn organist breide dan aan zijn weldoortimmerd prelude nog een guirlande van cadensen, om die ongewisse minuten te „vullen”. Muziek, die als bij de stoelendans op elk moment moet kunnen worden afgesloten; muziek dus, die geen thema, geen antithema, geen structuur, geen opbouw, slot of val kan hebben en die mitsdien organist en gemeente de keel uithing.

Het kwam tot een gesprek, eerst met de ouderlingen. Zou het niet mogelijk zijn, de kerkdienst een kwartier later te zetten, zodat de predikant zonder jachten de dienst ginds kan afmaken, heelhuids naar hier rijden en op tijd aanwezig zijn? Het idee vond instemming bij de broeders.

Na de dienst ditzelfde eerbare voorstel aan de predikant gedaan. Hij zou eens polsen wat de ouderlingen ervan dachten. - O, zei ik, die zien u liever op de kansel dan in de ziekenwagen. Hij lachte besluiteloos; want hij is een echte Schot, en die is altijd te laat.

Dus zei ik: „er is nog een argument, om geheel eerlijk te zijn. Waar twee of drie samenkomen in Mijn naam, zegt de Heiland, daar ben Ik ook!” - „En?” vroeg de dominé. - „Wel, als hier 11 uur aanvang op de kerk staat, is de Heere hier om 11 uur present - en waarom zou Hij moeten wachten op zijn dienaar?”

Het besluit is genomen, de afkondiging gedaan, de wijziging in het postkantoorje bekend gemaakt en het bordje op de kerk is gewijzigd. Een aantal weken begon de dienst om elf uur vijftien. „Sharp” zegt men hier voor „precies”. Toen begon het laatkomen weer: 2 minuten, drie minuten tot acht minuten na 11.15 uur.

De organist heeft toen de knoop maar doorgehakt. Hij zei tegen predikant en ouderlingen: ik sluit mijn voorspel af om 11.15 uur sharp, de predikant binnen of niet. Enkele malen heerste er een doodse stilte tussen 11.15 en 11.19 uur. Dat zijn erg lange minuten. Nu komt de predikant met zijn ouderlingen op tijd binnen; ze worden met een hymn „binnengepijpt”, zoals dat heet. En wie nu nog te laat wil komen zet zichzelf buiten spel.

Zo, dat is een beetje calvinistische inbreng in de Schots-kerkelijke stijl. Als het daar nu maar bij blijft.

DE OPENING VAN:

DE STORMVLOEDKERING

„Ik heb in 1953, in die februaridagen, gevaren tussen de lijken, zowel van mensen als van dieren. Als je dat ziet en meemaakt, en je werkt jaren aan dijk-dichting en dijk-verhoging, dan is er maar één weg, en dat is de radikale weg! Zoiets kàn niet meer gebeuren, måg niet meer gebeuren! Daar moest een dijk komen, een zware dijk. Ik vond dat de veilige weg.

Maar toen kwam daar de politiek. De Oosterschelde werd tot een kraamkamer verklaard van allerlei mooie beestjes, en visjes en garnaaltjes. En die kraamkamer moest open blijven. Dat is een politieke beslissing geweest. Het hield in dat we iets anders zouden maken. Het is machtig wat ervan gekomen is, alléén: ik hòu vol dat we bij zo'n sluiting nog stééds de kans lopen van menselijk falen. Waar er zoveel levens mee gemoeid kunnen zijn, moet je bepaalde dingen niet overlaten, bijvoorbeeld aan een brok techniek. Dat moet je radikaal doen.

Aan de andere kant, ik ben aannemer en bij een klein werk kun je minder verdienen dan bij een zeer gróót werk. Wij waren er als aannemers niet vóór - we hadden allemaal gewerkt in '53 en waren van mening: de radikale weg is de beste weg. Maar toen de beslissing was genomen, hebben we het graag gedaan.”

Aan het woord is de heer G. (van Goof) van Oord, sinds enkele jaren Commissaris van het familiebedrijf Van Oord-Utrecht, nu gevestigd te Odijk. „Oom Goof”, woont nu in Ierland, maar hij komt geregeld in ons land, voor familiebezoek, voor bezoek aan vrienden, voor zaken. Deze week is hij in ons land, vanwege de sluiting (of is het de opening?) van de Oosterscheldewerken. De stormvloedkering die morgen in gebruik wordt genomen. Bij de bouw daarvan is hij nauw betrokken geweest.

Hij is een van de leden geweest van een groep van drie, het „Dagelijks Bestuur”, waarin nog een lid van onze kerken, Ir. A. Griffioen uit Loenen, zitting heeft gehad.

Betekent dat dat de stormvloedkering is gebouwd door mensen die zèlf van mening waren dat er beter een andere oplossing had kunnen komen?

Ja, zeker in de beginperiode van het werk. Toen halverwege de bouw de beslissing werd genomen er een stormvloedkering van te gaan maken, overheerste bij ons de mening: 'Jongens, dit is niet de goede weg; de goede weg is: maak er een dijk van!' Maar later zijn we van mening veranderd. We zagen de ontwikkeling van een machtig werk. We zagen de zwaarte van constructie, het rekenwerk, de talloze proeven - er is in de laboratoria voor miljoenen aan proefnemingen gedaan! - en raakten van de constructie zekerder. Desondanks, het zijn schuiven die op en neer kunnen gaan. Op een tijdstip, nietwaar, dat jij niet wenst - dat kan van bovenaf komen, het kan noodweer zijn, het kan een olievlek zijn, een brandende olievlek desnoods - dan zijn er mogelijkheden dat iets faalt. Dat is een onzekerheid. Maar we hebben het zo goed mogelijk gedaan. Zekerheden zijn ingebouwd, maar menselijk falen kun je nooit uitsluiten.

Als u er heengaat, is dat dan toch met het idee: hier wordt toch iets geweldigs verricht?

In het denken van de aannemers heeft zich iets voltrokken van de gedachte: samen staan we sterk. Samen met het vernuft van niet alleen de aannemers, maar ook in samenwerking met

DOOR
P. J. VAN KAMPEN
ZEIST

Rijkswaterstaat kan iets geweldigs tot stand gebracht worden. De schepen die daar gemaakt zijn zijn ontsproten aan het brein van mensen de nooit tot zo'n grootse prestatie gekomen waren, als er niet zo'n groot project gelegen had.

Het heeft voor de waterbouw veel betekend, en ook voor de betonbouw. Misschien wel de belangrijkste vrucht van de Oosterscheldewerken vind ik echter de onderwatertechniek. Men kan zien wat er onder water gebeurt. Beneden het wateroppervlak kon je bijna niets, alleen peilen hoe diep het was. Maar nu is het zichtbaar geworden. Dat zou wel eens een van de grootste vruchten van dit werk kunnen zijn.

Vindt u dat een Christen anders tegenover zo'n werk zal staan dan een ongelovige?

Je bent Christen. Dat is de intentie waaruit je de dingen doet. Zo is eerlijkheid belangrijk. Het werk moet goed en gaaf gebeuren; dat legt op jou een wat zwaardere verantwoordelijkheid. Maar omdat ik er werk, en andere christenen, is het nog geen christelijk werk geworden. Maar het is goed en degelijk gemaakt.

Daarbij is ook goed gezorgd voor de arbeidsvoorziening. Bij dit project zijn natuurlijk duizenden mensen betrokken geweest. Die hebben het zeer goed gehad. De arbeidsvoorwaarden waren uitstekend. De veiligheid die erbij betracht is is een voorbeeld voor toekomstige werken. Ik vind dat ook een stuk christelijke opdracht.

Verder is er ook bij de afloop van de werken grote zorgvuldigheid betracht. Men hoorde: „Het werk loopt af.” Een half jaar is meegelopen om mensen andere arbeidsplaatsen te bezorgen. Door ons aannemers zijn gelden beschikbaar gesteld om mensen herscholingscursussen te geven. Of dat nou christelijk is, het is in elk geval menselijk! En een christelijke visie past daar op z'n minst helemaal in.

„Oom Goof” van Oord, zoals hij bij veel mensen heet - in elk geval bij staf en studenten van de Reformatorische Bijbelschool - is een markant man. Begonnen in een toen veel kleiner familiebedrijf, begonnen „op de onderste sport van de ladder”, werd hij in de loop van de tijd de leidinggevende persoon bij „Van Oord-Utrecht”, nu gevestigd in Odijk. (Naast allerlei andere taken was hij tien jaar lang voorzitter van het bestuur van de RBS). Als morgen de Stormvloedkering in de Oosterschelde wordt geopend, zal hij een van de kleine groep mensen zijn die aan de Koningin wordt voorgesteld. Als een van de mensen die in dit werk zijn sporen verdiend heeft. Uiteraard is hij daarin lang de enige niet. Het gesprek met hem mag gelden als een eerbetoon aan allen die er bij betrokken waren.

Hoor ik u ook zeggen: er kan een kant aan zo'n project zitten die je als „Torenbouw van Babel” moet bestempelen?

Nou, eerst even dit. Je moet je in je leven nooit laten beheersen door mensen die zeggen: 'dit gaat gebeuren, dat gaat gebeuren, als de Oosterschelde afgesloten is.' Ik ken de verhalen over het Brouwershavense Gat. Dat zou een mestpoel, een stinkput, worden, enzovoort, enzovoort. Maar de beste mosselen komen uit datzelfde Brouwershavense Gat! En de beste oesters komen uit dat Brouwershavense Gat! De natuur - de Here - laat zich niet voorschrijven wat Hij daar doet. Er is nu geconstateerd dat er inderdaad minder soorten vogels zijn, maar aan hoeveelheden zijn het er veel méér! Zo is gebleken dat al die rekensommetjes van wat voor „logen” ook, dat daar niets van uitgekomen is. En daarom moeten we ons door hen nooit de wet laten voorschrijven. Ik heb altijd het idee dat de biologen met hun berekeningen God de wet willen voorschrijven. Alsof Hij zich laat dwingen! Er waren redelijke argumenten om het Brouwershavense Gat een beerput te noemen, maar het gaat niet óp. Het gebeurt niet! Er is iets anders. Er is méér dan ze verklaarden, met hun computers, hun biologen en wat ook.

Van vissers hoor je vaak dat ze een sterk godsvertrouwen hebben. Geldt dat ook voor „uw soort mensen”?

Ook wij waterbouwers worden geconfronteerd met de macht van de natuur. De scheppingskrachten zijn ongelooflijk! Je bent klein als je waterbouwer bent! Dat geldt ook voor vissers. Dat geldt overal waar eb en vloed is. Eb en vloed zijn de werkingen van de natuur. Daar heb je je klein bij te voelen. Ik ervaar dat in hoge mate, als ik op de Oosterschelde ben. Als je daar over die dam heenloopt, hè, en je ziet daar onder het water kolken - van de Oosterschelde naar de zee en van de zee naar de Oosterschelde - dan ervaar je die nietigheid. Er is dan wel een machtig bouwwerk gekomen, maar die krachten zijn zó geweldig. Het houdt je nederig. Daarbij zijn ook de weersomstandigheden bepalend voor een werk. Heb je veel slecht weer, b.v. mist - want een van de moeilijkste dingen is niet storm, maar mist - dan geeft dat problemen voor het tijdschema, om klaar te komen. Je bent sterk afhankelijk van

weersomstandigheden. Het gaat tòch steeds weer om Gods bestuur!

Verder, het deed me altijd deugd dat in het dagelijks bestuur - dat bestond uit drie man - dat daar mijn goede vriend Ab Griffioen in zat. Ook de algemeen directeur van de werkcommissie, een katholiek, weet zich afhankelijk. Heel duidelijk. Ik denk dat de directeurs van grote bedrijven pas over de streep gaan, als ze los komen van hun werken, als ze opgesloten zitten in kantoorgebouwen van zoveel verdiepingen. Ze komen los van het eigenlijke werk, worden managers, geldbeheerders of wat ook. Zolang iemand dicht bij de natuur leeft, dan geloof ik, dat hij zich inderdaad afhankelijk weet. En die zijn er, vrij veel.

Nogal wat grote bedrijven zijn in de gevaarzone terecht gekomen. Ze hebben teveel aangepakt; er stonden teveel gelden uit. Vindt u nu dat christenen die een bedrijf hebben gauwer geneigd zijn om te zeggen: 'we breiden niet uit'. We worden wel een beetje groter, maar te groot worden is niet goed?

Ik werd 31 december 1952 gebeld door Ds H. J. Schilder uit Utrecht. Hij vertelde dat Ds Amelink - destijds uit Langerak - niet kon preken en hem gevraagd had te komen. „Maar het is zo glad; ik heb drie mensen opgebeld die hebben gezegd: 'het is te glad, ik doe het niet'. Jij bent nummer vier. Als jij ook zegt dat het te glad is, dan bel ik af.” Ik zei: „langs wekantjes zullen we er best komen.” We hebben er heel lang over gedaan, maar ondanks alle spanning, heb ik toch een vraag aan hem gesteld: „Dominee, we hebben een goed bedrijf; we kennen vrijwel iedere werknemer, we weten van zijn huiselijke omstandigheden. Mag

een christen nou als aannemer zó groot worden dat hij zijn mensen niet meer zo goed kent?” Hij zei: „dat is een interessante vraag. Christen-zijn betekent bij jou dus het kennen van je personeel? Mag ik er eens met mijn vader over spreken?” Dat was dus 31 december 1952.

Ik belde dominee Schilder op 7 februari 1953. „Dominee Schilder”, zei ik, „mijn vraag is beantwoord, niet door u maar door de ramp. Want ik ben van kleine aannemer nu al grote aannemer geworden. Ik krijg plotseling zoveel opdrachten.” Vanaf die tijd ben ik groot geworden. Vanaf die tijd ken ik niet iedere arbeider meer. Mijn staf ken ik wel. Ik laat ook door mijn staf belangrijke dingen bepalen. Zo kunnen er wel eens dingen inderdaad je overkomen. Eén ding weet ik zeker: naarmate je als kleiner bedrijf meer eigen centen in je bedrijf hebt zitten, je voorzichtiger met de dingen omgaat, want het zijn je eigen centen.

Wij als kleinere aannemers, christenen, hebben natuurlijk ook niet alles in de hand.

Stel, er komt een revolutie. Zoals gebeurd is, in Nigeria. Ook kun je het niet vóór zijn bij een oliecrisis zoals ons overkomen is in Mexico, waar de winst nihil werd. Je hebt niet alles in de hand. Maar m'n ervaring is: kleinere eigen bedrijven zijn voorzichtiger. Grote bedrijven willen door fusies vaak nog veel groter worden en dat brengt wel eens moeilijkheden met zich mee. Getuige de moeilijkheden van een Bos Kalis, van een Volker Stevin, nu van Ballast. Die zijn op een gegeven moment zó groot, die kunnen dat allemaal niet meer bijfietsen. Wij kunnen nog onze mensen „begeisteren”, nog deelgenoot maken, maar bij een bedrijf van duizenden kan dat niet meer.

KERKNIEUWS

Reünie Eindhovense Zomerkampen

Op 11 oktober a.s. is er een Grote Kamp Reünie van de Eindhovense zomerkampen, ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan hiervan. De reünie is voor iedereen die ooit is meegeweest!! De reünie is van 14.00 tot 22.00 uur in het Wiro-gebouw in Eindhoven. Kosten f 10,- per persoon. Zegt het voort, en geef je op; het kan nog. Inlichtingen: Wil Penning-Bos, tel. 040-114561 of Agnes Dorr-Godschalk, tel. 040-111481.

Uitnodiging tot bijwoning van de Studiedag

Op zaterdag 25 oktober a.s. hopen wij een Studiedag van het Nederl. Geref. Seminarie te beleggen te Ermelo, in de kerkzaal van de Ned. Geref. Kerk, van Beekweg 15 te Ermelo (03417-58102) in de nabijheid van de oude Ned. Herv. Kerk. De Studiedag begint om half elf; de zaal zal vanaf tien uur open zijn. Na opening door de Rector ds J. C. Janse zal de docent N.T.-vakken ds J. D. Janse spreken over het onder-

werp: *De vreze des HEREN in het Nieuwe Testament.*

Na de middagpauze is het woord aan ds K. H. de Groot, docent O.T.-vakken, die in verband met zijn recente reis naar Zuid Afrika refereren zal over: *Geref. Kerk en theologie in Zuid Afrika m.n. opleiding bij de Doppekerken.*

Na beide referaten is er gelegenheid tot discussie. Voor koffie en koffiemaaltijd wordt gezorgd. Belangstellenden zijn harte-lijk welkom. De bijeenkomst zal om ongeveer vier uur afgelopen zijn.

Secretariaat N.G.S.,
Bark 56,
2991 JE Barendrecht
01806-11880

NIEUWS UIT BREDER KRING

Catechetisch Centrum

Impulsdag: Beelden en symbolen in de jongerencatechese.

Beelden en symbolen zijn voor gelovigen en voor het gesprek over geloven onontbeerlijk.

In de bijbel zelf maken mensen gebruik van beelden, beeldende taal en symbolen. Ook in de geschiedenis van de kerk zijn beelden en symbolen terug te vinden.

Het werken met beelden in de vorm van foto's, dia's video e.d. is niet alleen een nieuwer didactisch hulpmiddel maar het heeft ook bijzondere betekenis in de geloofsopvoeding.

De vraag wat de catechetische waarde is van allerlei godsdienstige beelden en hoe we daarmee omgaan staat centraal op deze dag, die bedoeld is voor allen die bij de jongerencatechese betrokken zijn en voor belangstellenden. Drs Alfred Bronswijk, studieleider van de afdeling Theologie van de Chr. Lerarenopleiding in Zwolle houdt een inleiding over: 'De betekenis van het zien voor geloven'. Daarnaast zijn er werkgroepen waarin doorgepraat kan worden en geoefend met het gebruik van beeldmateriaal in catechese. Er zal een kleine tentoonstelling met materiaal ingericht worden. De kosten van deelname aan deze dag zijn f 7,50, waarbij ervan uitgegaan wordt dat de deelnemers zelf brood meenemen.

Opgave: Catechesisch Centrum, Oudestraat 4, Postbus 5021, 8260 GA Kampen, tel. 05202-16651.

Wanneer
stapt u
nu eindelijk
eens over
die drempel
heen?

Neem
uw eigen
Opbouw

OPBOUW PERSOONLIJK

☐ kennismakingsnummers
☐ abonnement

Naam
Adres
Postcode en plaats
Sturen naar: Administratie Opbouw (zonder post-
zegel) Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum

PLAATS

UW FAMILIEBERICHTEN

IN DIT BLAD !

De HERE verblijdde ons met de ge-
boorte van een dochter

Renske Anna

Jan van Atten
Marian van Atten-ten Wolde

Zusje van:
Michiel
Janneke
Dieuwertje

23 september 1986
Polhaarweg 36
7721 DX Dalfsen

Breukelen, 25 september 1986

Dankbetuiging

Voor alle belangstelling, attenties,
die wij in welke vorm dan ook van U
mochten ontvangen, ter gelegenheid
van ons gouden huwelijksfeest op
16 september j.l., betuigen wij U onze
oprechte dank.

Fam. H. v. d. Neut

W. Torckstraat 12,
3621 XM Breukelen

Uitnodiging!

**RPF-CONGRES 25 OKT '86
TE PUTTEN**

**„Christenen
in de politiek”**

Sprekers:
N. C. v. Velzen - RPF
H. v. Rossum - SGP
J. Blokland - GPV
W. A. Mateman - CDA

Kosten f 15,— per persoon.
Aanmelding: **RPF, postbus
302, 8070 AH Nunspeet, of
03412-56744.**

Heer, 71 jaar, Ned. Geref., bewoond
eigen huis, zoekt zonder huus bedoe-
lingen, Ned. Ger., Chr. Ger., Vrijg.
Ger. of Geref.

DAME

voor inwonende verzorg. huish.
2 hve dagen p.w. hulp i.d. huish. aanw.

Reacties: J. Vos Wzn., tijd. adres:
Regina Pacis, Velperweg 158, Postbus
103, 6800 AC Arnhem.

*Het geloof nu is de zekerheid der dingen,
die men hoopt, en het bewijs der dingen,
die men niet ziet.*

Hebreeën 11 : 1

Onze God heeft in Zijn oneindige liefde — na een langdurig ziek zijn —
in volle vrede tot Zich genomen mijn lieve man, onze lieve vader en opa

SIEMEN TOP

8-8-1915 28-9-1986

eerder gehuwd geweest met T. Timmerman

Oud-burgemeester van de gemeenten
Brandwijk, Molenaarsgraaf en Wijngaarden

Ridder in de orde van Oranje-Nassau

P. TOP-BLENK

KINDEREN EN KLEINKINDEREN

28 september 1986
Oranjelaan 3
2974 BK Brandwijk

De begrafenis heeft plaats gehad donderdag 2 oktober te Molenaarsgraaf.

In Christus ontslapen mijn lieve vrouw, onze moeder en oma

MARIA DE BLOCK-KOLE

op de leeftijd van 70 jaar.

*Zij verwacht echter
naar Zijn belofte
nieuwe hemelen en
een nieuwe aarde,
waar gerechtigheid
woont.
II Petrus 3 : 13*

P. D. de Block
J. de Block
A. H. C. de Block-de Koning
Ingrid, Debora
I. A. de Block
A. M. de Block-Westerduin
Ronald, Thessa
A. J. Scheek-de Block
L. M. Scheek
Leanne

Zoetermeer, 22 september 1986
Gondelkade 30
Correspondentie-adres: Hoekerkade 88, 2725 AM Zoetermeer

De dienst van Woord en Gebed en de begrafenis hebben op 26 september
1986 plaatsgevonden op de Algemene Begraafplaats te Ermelo.

Na een blijmoedig leven is in zijn HEERE ontslapen onze lieve broer, zwa-
ger, oom en vriend

JAN HENDRIK BENNIK

* 28 maart 1926

† 25 september 1986

*„Wie nu zichzelf gering zal achten als dit kind,
die is de grootste in het Koninkrijk der hemelen.”
Matth. 18 : 4.*

Arnhem: D. Amptmeyer-Bennik
J. Amptmeyer
Grijpskerk: Elly en Bertus } en kinderen
Amstelveen: Ada en René }
Huissen: Ans en Jip }
Utrecht: Wim en Mieke }

6827 BG Arnhem, 25 september 1986.
Veerweg naar Westervoort 23.

De teraardebestelling heeft plaatsgehad op maandag 29 september j.l. op
de algemene begraafplaats Moscowa te Arnhem.

Boeken, Periodieken
en Handelsdrukwerk

Drukkerij „Steenbergen”

Gevestigd sinds 1901

Postbus 244 — 3700 AE Zeist
Nooitgedacht 3 — 3701 AL Zeist — Tel. 03404-22452

● Advertenties moeten uiterlijk dinsdagmorgen 10.00 uur
ter drukkerij zijn.

● Advertenties met een foto of tekening 1 week voor
verschijning van dit blad!